

Justis- og beredskapsdepartementet**Personskadeforbundet LTNs merknader til Forslag til forskrift til voldserstatningsloven****1. Innledning**

Personskadeforbundet LTN er en politisk uavhengig frivillig organisasjon som arbeider for å ivareta og styrke rettighetene til skadde, pårørende og etterlatte uavhengig av skadeårsak. Forbundet har siden 1984 arbeidet for at ulykkes- og skaderammede skal ha så god selvopplevd livskvalitet som mulig, for å ivareta og styrke skaddes erstatningsrettslige vern og for å sikre forutsigbare og hensiktsmessige erstatningsprosesser.

2. Saksbehandlingsregler ved søknad om voldserstatning

Forslaget til voldserstatningsforskriftens innebærer i det alt vesentlige en videreføring av gjeldende praksis.

Det er en del fornærmede som ikke er i stand til å selv søke om voldserstatning. Siden oppnevning som bistandsadvokat ikke omfatter arbeid med søknad om voldserstatning – og det skal mye til for å få dekket utgifter til advokat, jf. pkt. 3 under – er det sannsynligvis en høyere andel fornærmede som har behov for utstrakt veiledning fra Kontoret for voldsoffererstatning (KFV), Støttesenter for kriminalitetsutsatte eller eventuelt ulike frivillige rettshjelptiltak. Vi viser til forbundets høringsuttalelse til statsbudsjettforslag for justis- og beredskapsdepartementet for 2024 der vi har merket oss kapasitetsutfordringer hos KFV. Vi er bekymret for at voldsutsatte personer vil kunne gå miste om rettmessig erstatning som følge av at begrensede forutsetninger for å få nødvendig og riktig råd og veiledning.

3. Oppnevning av sakkyndige ved søknad om voldserstatning

Iht. voldserstatningsloven § 10 andre ledd at KFV kan oppnevne en sakkyndig for å avgi spesialisterklæring i de tilfeller hvor spesialisterklæring vil kunne få avgjørende betydning for søknadens utfall.

Det er positivt at utgiftene til spesialisterklæring skal dekkes av KFV, og at det stilles krav til kvalifikasjonene til de sakkyndige. Videre er det bra at det reguleres som et minimum hva mandatet og spesialisterklæringen skal inneholde.

Personskadeforbundet mener det er svært viktig at det stilles klare krav til at den medisinske sakkyndige som anvendes ved utredning av skade, skadeomfang mv. har relevant kompetanse og erfaring. Dessuten er vi svært tilfreds med at man i tillegg til dette stiller krav mhp faglig oppdatering og klinisk tilknytning. At dette forskriftsfestes er en styrking av den fornærmedes forhold. Det er dog viktig at den fornærmede eller dennes representant har medbestemmelsesrett til den sakkyndige man velger å anvende i en sak. Dette er helt avgjørende for tilliten til prosessen og den sakkyndigerklæring som utarbeides. Det er viktig at man ikke kopierer den ordning som i dag gjelder i saker om pasientskadeerstatning hvor det er Norsk pasientskadeerstatning som ensidig velger hvilken kompetanse den sakkyndige skal ha og hvilken person dette skal være.

Det er videre viktig at den sakkyndige er uavhengig og uten binding til noen av partene, hvilket er fremhevet av Høyesterett i flere saker.

Når det gjelder den sakkyndiges vurdering av skadefølger etter voldshendelsen skriver departementet at det i utgangspunktet bør gjøres vurdering på bakgrunn av journaler utarbeidet nært i tid til voldshandlingen. Det er viktig å være klar over at for enkelte sakstyper tar lang tid før de fornærmede forteller om det som har skjedd, blant annet ved overgrep mot barn. Flere av sakstypene som omhandler vold og overgrep skiller seg fra de typiske nakkesleng-tilfellene som det er vist til i høringsnotatet. Henvisningen til og gjengivelsen av Rt-1998-1565 er altså ikke helt presis eller treffende i sammenhengen. Den sakkyndige bør derfor gjøre sine vurderinger på bakgrunn av all dokumentasjon i saken.

Departementet legger til grunn at det er tilstrekkelig at spesialisterklæringen i all hovedsak baserer seg på skriftlig dokumentasjon. Den kliniske undersøkelsen av fornærmede er viktig, og for å få saken godt nok opplyst bør hovedregelen være at spesialisten gjennomfører undersøkelser av den fornærmede.

Kun i unntakstilfellene kan spesialisterklæringen basere seg kun på den skriftlige dokumentasjonen dersom dette anses forsvarlig.

Mandatet bør linkes opp mot det såkalte Røsæg-mandatet, jf NOU 2000:23, og tilpasses ved behov.

4. Godtgjøring av advokater ved søknad om voldserstatning

Det følger av voldserstatningslovens § 10 første ledd at den voldsutsatte og den påståtte skadevolder kan få dekket utgifter til bistand hos advokat ved behandling av erstatningssaken hos voldserstatningsmyndigheten. Vilkåret er at sakens omfang og kompleksitet må tilsa at bistand er nødvendig. Slike utgifter dekkes etter den offentlige salærsatsen, og krav må fremsettes før vedtak om voldserstatning fattes.

Personskadeforbundet vil på generelt grunnlag si at det er uheldig at timesatsen advokaten arbeider på skal settes til den offentlige salærsats slik den står i dag. Dette er ordningen i pasientskadesaker i dag. Forbundet har gjentatte ganger uttrykt at dette er uheldig. Konsekvensen av en slik begrensning er at flere av de fremste og mest erfarne erstatningsadvokatene ikke, eller i svært begrenset omfang, påtar seg slike oppdrag. Dette vil kunne bidra til en ubalanse mellom partene som vil kunne innvirke negativt på fornærmedes mulighet til å få rettferdig og riktig voldserstatning. Hva som skal dekkes av advokatutgifter må også på dette punkt vurderes ut fra hva som er rimelig og nødvendig i den konkrete saken. Timesatsens størrelse bør inngå som et vurderingsmoment her.

Statens sivilrettsforvaltning har innført en svært restriktiv praksis for så vidt gjelder det å få dekket utgifter til advokat. Se blant annet VEM – 2023-5262 og VEM-2023-10337. Slik loven i dag praktiseres skal det svært mye til for å få dekket advokatutgifter. Når dette sees i sammenheng med at mange av de fornærmede er ressursvake personer innebærer det en betydelig svekket rettssikkerhet for denne gruppen med personer. Det er betenkelig.

Det er positivt at reglene om dekning av utgifter til advokatbistand gjøres mer oversiktlig, slik at det blir enklere for den voldsutsatte å sette seg inn i rettighetene til dekning av utgifter til bistand hos advokat. På den annen side er ordningen svært uforutsigbar for fornærmede. Fornærmede får ikke vite om advokatutgifter dekkes før alt arbeidet med saken er utført. KfV bør kunne gi forhåndstilsagn på dekning av advokatutgifter for så å, sett hen til sakens kompleksitet, kunne komme tilbake til hvilket timeantall som er rimelig og nødvendig vedtaket som fattes.

Hvordan voldserstatningslovens § 10 første ledd konkret skal forstås er nærmere kommentert i Prop. 238 L (2020-2021) punkt 18.4.4. Der fremgår blant annet at dersom sakens omfang eller kompleksitet tilsier det, skal utgifter til advokatbistand dekkes innenfor det omfang som vurderes å være rimelig og nødvendig. Som eksempel er nevnt at saker som er henlagt på bevisets stilling antas å innfri krav om kompleksitet dersom Kontoret for voldsoffererstatning innvilger søknaden. Tilsvarende gjelder dersom Kontoret for voldsoffererstatning avslår søknaden, men samtidig gir tilkjenne at avgjørelsen har bydd på tvil. Videre følger det av spesialmerkningen til §10 i Prop. 238 L (2020-2021) side 155 at saken kan ha tilstrekkelig kompleksitet når det har vært særlig utfordrende å vurdere sakens juridiske sider, årsakssammenheng, eller om skadeomfanget gir rett til dekning av inntektstap.

Slik vi ser det vil sakens omfang og kompleksitet regelmessig være av en slik art at advokatbistand vurderes nødvendig i enhver sak hvor det er behov for sakkyndig erklæring jf. voldserstatningsforskriftens kapittel 2. I slike saker er det viktig å sikre at alle relevante helseopplysninger omkring skadelidte innhentes, og at mandatet angir presist hva den sakkyndige skal vurdere. Den enkelte fornærmede har som den store hovedregel ikke kunnskap og kapasitet til å ivareta sine interesser på en tilstrekkelig måte. Det vil også være behov for advokatbistand i alle saker hvor det skal beregnes erstatningskrav, blant annet fordi det er nødvendig å bruke beregningsprogrammer. Til sist vil det også være behov for advokatbistand i alle saker hvor fastsettelse av oppreisningserstatning skal utmåles utenfor de tilfeller hvor Høyesterett har fastslått et normbeløp. Det er kun for noen straffbare handlinger at Høyesterett har normert oppreisningen (eks. voldtekt og til etterlatte etter uaktsomme og forsettlige drap). For å kunne argumentere for en passende oppreisning i den enkelte sak, er det nødvendig med oppdatert kunnskap om rettspraksis før det konkrete nivå kan angis i søknaden.

Det er ikke hensiktsmessig å fastsette en stykkpris for søknader om erstatning. Erfaringsvis er 5 timer langt i fra tilstrekkelig for å kunne fremme en søknad om voldserstatning for så vidt gjelder forskjellig erstatningsposter (menerstatning, inntektstap og utgifter). Dette gjelder også for tilfellene hvor det kun kreves oppreisning. Årsaken til dette er at det også i disse sakene bør legges frem dokumentasjon for å klart sannsynliggjøre at fornærmede har blitt utsatt for den straffbare handlingen, og det må fremlegges dokumentasjon på hver enkelt erstatningspost. Denne dokumentasjonen vil ofte være omfattende. Det er kun i de saker hvor det foreligger dom, og det kun skal kreves oppreisning, at det vil være tilstrekkelig med 5 timer bistand.

For å sikre at Kontoret for voldsoffererstatning har oppdatert oversikt over advokatens tidsbruk før vedtak fattes, kan det løses ved å løpende sende inn oppdatert timeliste i den enkelte sak.

5. Ettergivelse av forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot

Forbundet har ingen merknader til dette punkt

6. Barns rett til erstatning ved opplevd vold mot nærstående personer

Formålet er å gi barn som har opplevd vold mot en nærstående, rett til erstatning når skadevolderen ikke er ansvarlig etter alminnelige erstatningsregler.

Det bør forskriftshjemles at barn som har vært vitne til vold har rett til erstatning, i tråd med tidligere lov og praksis. Dette er viktig for å sikre barnas rettigheter.

Av forskriften § 13 følger at søknad om erstatning må fremsettes innen tre år fra den dagen barnet fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om den *opplevde* voldshandlingen. Fristen løper tidligst fra den dagen barnet fyller 18 år.

Fristen bør ikke knyttes til «den *opplevde* voldshandlingen», da dette i realiteten vil medføre at mange mister muligheten til å kreve erstatning, og vil innebære en betydelig svekkelse av barns rettigheter. Fristen bør i stedet og i samsvar med foreldelsesloven § 9 nr. 1, løpe fra den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden.

Etter voldserstatningsloven § 9 andre ledd kan endelig vedtak fra Statens sivilrettsforvaltning bringes inn for domstolene. Søksmål må reises innen et år fra det endelige vedtaket kom frem til parten. For å unngå at barnas rettigheter svakkes bør det ikke stilles en slik 1 års frist når den skadelidte er barn. Fristen kan tidligst løpe fra det tidspunkt barnet ble 18 år.

Oslo 31.10.23

/sign./
Ingeborg Dahl-Hilstad
Generalsekretær

Per Oretorp
Ass. Generalsekretær